УДК 340.12:316.72
DOI https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2026.49.14

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Макаров І. М.
orcid.org/0009-0008-5997-8931

ДЕРЖАВА І КУЛЬТУРА: ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

У статті досліджено теоретико-правові засади взаємозв'язку держави і культури як взаємообумовлених соціальних феноменів, що визначають закономірності розвитку суспільства та формування сучасної державності.

Обґрунтовано, що культура є не лише сукупністю матеріальних і духовних цінностей, а й універсальним середовищем формування соціальних інститутів, правових традицій і моделей суспільної взаємодії. Водночас держава виступає важливим інституційним механізмом забезпечення збереження, розвитку та трансляції культурних цінностей, створюючи нормативні, організаційні й правові умови для функціонування культурної сфери. Розкрито генетичний, функціональний і структурний аспекти взаємозв'язку держави і культури, а також проаналізовано основні наукові підходи до їх співвідношення, серед яких виокремлено етатистську, культуроцентричну та діалектичну концепції.

Особливу увагу приділено правовій культурі як спеціалізованій підсистемі загальної культури, що характеризує рівень розвитку правосвідомості, правового мислення, юридичних цінностей, правової поведінки та якості правотворчої і правозастосовної діяльності. Встановлено, що взаємодія держави і правової культури має двосторонній характер: держава через правотворчість, правозастосування, систему юридичної освіти та правову політику формує засади правокультурного розвитку, тоді як високий рівень правової культури забезпечує легітимність державної влади, зміцнення принципу верховенства права, обмеження свавілля публічної влади та підвищення ефективності функціонування державного механізму.

Проаналізовано сучасні тенденції розвитку взаємовідносин держави, культури та правової культури в умовах глобалізації й цифрової трансформації. Обґрунтовано, що транснаціоналізація правових цінностей, плюралізація культурних впливів, посилення ролі громадянського суспільства, розвиток цифрових технологій, електронного урядування та нових форм правової комунікації зумовлюють модернізацію моделей взаємодії держави і суспільства та потребують переосмислення традиційних теоретико-правових підходів до співвідношення держави, культури і правової культури.

Ключові слова: *верховенство права, громадянське суспільство, держава, державна влада, державотворення, культура, правова культура, правова політика, правосвідомість, цифрова трансформація.*

Аналізуючи **актуальність обраної теми дослідження**, слід зазначити, що сучасний етап державотворення характеризується глибокими трансформаційними процесами, що охоплюють політичну, правову, соціальну та культурну сфери суспільного життя. Глобалізація, цифрова трансформація, формування нових моделей публічного управління, розвиток інформаційного суспільства та посилення ролі участі громадянського суспільства, актуалізують необхідність переосмислення традиційних уявлень про взаємозв'язок держави і культури. Бо саме культура формує систему цінностей, світоглядних орієнтирів і моделей соціальної поведінки, які визначають характер державотворчих процесів, тоді як держава, використовуючи правові, організаційні та інституційні механізми, забезпечує збереження, розвиток і трансляцію культурних надбань суспільства.

У зазначеному аспекті, особливого значення набуває дослідження правової культури як спеціалізованої складової загальної культури, що безпосередньо впливає на ефективність функціонування державного механізму, якість законодавства, рівень правосвідомості населення, реалізацію принципу верховенства права та легітимність державної влади. Водночас, що є відображенням діалектичного взаємозв'язку, сама держава виступає одним із ключових суб'єктів формування правової культури через правотворчу, правозастосовну, освітню та інші види своєї діяльності.

У сучасних умовах взаємодія держави і культури істотно ускладнюється впливом процесів цифрової трансформації, транснаціоналізації правових цінностей, розвитку міжнародних правових режимів, мультикультуралізму та розширення участі недержавних інституцій у формуванні культурного й правового простору. Це зумовлює необхідність комплексного теоретико-правового аналізу діалектики взаємозв’язку держави, культури та правової культури, визначення сучасних закономірностей їх розвитку та взаємного впливу.

Метою статті є комплексне дослідження діалектичного взаємозв’язку держави і культури, розкриття місця правової культури у системі культурних феноменів, визначення основних напрямів взаємного впливу держави та правової культури, а також аналіз сучасних тенденцій трансформації зазначених взаємовідносин в умовах глобалізації та цифрової трансформації суспільства.

Основна частина. Культура в широкому розумінні охоплює сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом історичного розвитку, а також способи їх творення, збереження та передачі. Вона включає мову, мистецтво, науку, релігію, мораль, звичаї, традиції та інші форми людської діяльності.

Проблематика співвідношення держави і культури перебуває на перетині кількох галузей наукового знання: теорії держави і права, філософії права, культурології, політології та соціології. Така міждисциплінарність зумовлює необхідність комплексного методологічного підходу, що враховує як юридичні, так і соціокультурні виміри досліджуваних явищ. Понятійний апарат дослідження охоплює категорії «держава», «культура», «правова культура», «правосвідомість», «державність», «правова політика» то що, які у своїй сукупності формують концептуальну рамку для аналізу механізмів взаємодії досліджуваних феноменів.

Методологічну основу дослідження становлять діалектичний метод для виявлення суперечностей та закономірностей взаємовпливу держави і культури, системно-структурний метод для аналізу внутрішньої організації та функціональних зав’язків між елементами державної та культурної систем, історико-правовий метод для простеження генезису та еволюції форм взаємодії держави і культури, порівняльно-правовий метод для зіставлення різних моделей культурної політики держав та їх правового забезпечення, а також аксіологічний підхід для дослідження ціннісних засад, що визначають характер державно-культурних відносин.

Наукова новизна роботи полягає у систематизації теоретико-правових підходів до розуміння взаємозв'язку держави і культури та обґрунтуванні їхнього діалектичного характеру в умовах сучасних трансформаційних процесів. Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання у процесі вдосконалення культурної та правової політики держави, розробки нормативно-правових актів у сфері розвитку державотворення, а також у навчальному процесі при викладанні теорії держави і права, філософії права та культурології.

Держава постає як політико-територіальна організація публічної влади, що володіє суверенітетом, апаратом управління та примусу, встановлює загальнообов’язкові правила поведінки у формі правових норм.

Слід погодитися із твердженням Т. О. Павлової, що «…останніми роками світ стикнувся з великими викликами та знаходиться на шляху до сутнісних перетворень, які, відбуваючись через кожного з нас, трансформують наше суспільство та державу. Спочатку 2020 року всесвітня пандемія короновірусу призвела до економічної та політичної кризи, яка відбилася на кожній людині, створюючи ситуацію, за якої кожна держава та кожний громадянин повинні були знайти власні шляхи виходу з кризових ситуацій. З 24.02.2022 року РФ розпочала повномасштабну війну на території нашої країни, що потягло необхідність кожній державі та суспільству, а також світовим міжнародним організаціям, зайняти активну позицію щодо цій війні та необхідності діяти за для перемоги та миру, а не спостерігати. Також сьогодні ми є свідками великих природніх катастроф, які обрушилися на світ. Тобто склалася ситуація великої світової кризи, яка вимагає змін у середині кожної державі та суспільстві; об’єднання між державами у нові більш дієві міжнародні організації за для скорішого вирішення проблем та викликів, з якими стикнулося людство тощо» [6, с. 78].

Співвідношення держави і культури можна розглядати у кількох площинах. По-перше, не викликає сумніву наявність сталого «генетичного» зв'язку між державою та культурою. Держава виникає на певному етапі культурного розвитку суспільства як продукт його соціальної еволюції. Водночас сама держава стає потужним чинником культуротворення, формуючи специфічні інституційні та нормативні форми суспільного буття.

Згідно положень Закону України «Про культуру» від 14.12.2010 р., зазначається, що «… культура – сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти» [8].

По-друге, між державою і культурою є функціональна взаємозалежність. По суті, держава забезпечує збереження культурної спадщини, підтримує розвиток освіти, науки, мистецтва. Культура, своєю чергою, стає базисом, на основі якого забезпечується легітимізація державної влади, формуються ціннісні орієнтири державної політики.

Як зазначається у міжнародних документах, «…розвинені країни сприяють культурним обмінам з країнами, що розвиваються, шляхом надання на належній інституційній та юридичній основі преференційного режиму для творчих працівників та інших спеціалістів і працівників у галузі культури, а також для їхніх культурних товарів та послуг» [1].

По-третє, є чітка структурна кореляція між типом культури та формою держави. Так західна раціоналістична культура породила ліберально-демократичні моделі державності, а, приміром, східні культурні традиції сприяли формуванню патерналістських і авторитарних політичних систем.

У науковій думці склалося кілька парадигм осмислення цього співвідношення. Етатистський підхід (Гегель, частково Гоббс) розглядає державу як вищу форму об'єктивації культури, її найдосконаліший інституційний вияв.

В свою чергу культуроцентричний підхід (Гердер, Данилевський, Шпенглер) трактує державу як похідну від культурно-цивілізаційного типу, другорядну щодо культурної матриці суспільства.

Діалектичний підхід наголошує на взаємній обумовленості обох феноменів та їхньому взаємопроникненні, що зумовлює та визначає доцільність використання такого поняття, як «естетична держава».

З цього приводу, Н. М. Крестовська цілком слушно вказує, що «…естетична держава – це образ такої держави, в якій культура, культурні права громадян та культурна спадщина визнаються як соціальні цінності, на забезпечення та примноження яких спрямована культурна функція держави, що є основною та пріоритетною в номенклатурі функцій держави» [2, с. 18].

Однак, досліджуючи діалектику взаємозв'язку культури й держави, необхідно враховувати, що унікальне місце серед інших складових культури посідає правова культура, яка, завдяки низці специфічних характеристик, що визначають її особливу функціональну роль у суспільстві, певною мірою зумовлює і буття держави.

На слушну думку Г. О. Попадинця, під правовою культурою слід розуміти: «…якісний стан правового життя суспільства, який характеризується досягнутим рівнем розвитку правової системи – станом правової свідомості, юридичної науки, системи законодавства, законності й правопорядку, правової освіти, а найголовніше, ступенем гарантованості основних прав і свобод людини [7, с. 424]».

Правова культура є особливою (спеціалізованою) підсистемою загальної культури суспільства, що охоплює не тільки сукупність правових знань, цінностей, установок та переконань особи, соціальних груп і суспільства, рівні правосвідомості та правового мислення, але й відображення у них реальної якості законодавства і правозастосовної практики. Вона має прямий та зворотній зв'язок із правопорядком.

У зазначеному аспекті особливого значення набуває дослідження співвідношення держави та правової культури як однієї з ключових категорій сучасної теорії держави і права. Правова культура, будучи спеціалізованою складовою загальної культури суспільства, не лише

 ISSN 3083-5836 (PRINT), ISSN 3083-5844 (ONLINE)

відображає рівень розвитку правової системи, правосвідомості, правового мислення та юридичної діяльності, а й визначає якість функціонування державного механізму, ефективність правотворчості й правозастосування, ступінь реалізації принципу верховенства права та рівень захищеності прав і свобод людини.

Водночас співвідношення держави і правової культури має виразний діалектичний характер. З одного боку, держава через систему нормативно-правового регулювання, діяльність органів публічної влади, юридичну освіту, правову політику та інституційне забезпечення правопорядку формує засади розвитку правової культури суспільства. З іншого боку, саме правова культура виступає тим фактором, через який визначається рівень довіри громадян до державних інституцій, підтверджується якість законодавства, ефективність реалізації правових норм і формування правовідповідної поведінки. Високий рівень правової культури забезпечує обмеження свавілля публічної влади, зміцнює механізми конституціоналізму та гарантує реальне функціонування принципу верховенства права.

Особливої актуальності зазначена проблематика набуває в умовах цифрової трансформації суспільства, коли модернізація державного управління, коли традиційні механізми змінюють інноваційні технології взаємодії держави і громадянина. За цих умов правова культура перестає бути лише характеристикою рівня правового розвитку суспільства, а перетворюється на стратегічний чинник забезпечення стійкості держави, ефективності цифрових реформ, формування довіри до інститутів публічної влади та збалансованого розвитку демократичної, правової і соціальної держави. Саме тому комплексне дослідження співвідношення держави та правової культури дозволяє не лише глибше зрозуміти закономірності сучасного державотворення, а й сформувати теоретичне підґрунтя для вдосконалення державної правової політики в умовах глобалізації та цифрової трансформації.

Відтак, співвідношення держави і правової культури характеризується особливою інтенсивністю та багатоаспектністю. З одного боку, є відчутний вплив держави на правову культуру. Це зумовлено багатьма факторами, зокрема тим, що держава має монополію на створення нормативно-правової бази, яка є матеріальним субстратом правової культури. Через систему юридичної освіти, держава забезпечує можливість та порядок отримання правових знань, чим закладає основоположну цеглину у формування професійної правової свідомості.

На думку О. В. Люльова, образ держави виступає як «…конкурентний ресурс, використання якого може стати підґрунтям збалансованого розвитку країни та одним із шляхів збереження солідарності в суспільстві, запобігання соціально-класових конфліктів, захист національно-державних інтересів перед обличчям внутрішніх і зовнішніх загроз [3, с. 52]».

Функціональний компонент забезпечує формування моделі належної поведінки, так, правозастосовна діяльність державних органів встановлює зразки правовідповідної практики, а державна правова політика визначає пріоритети правового розвитку.

З іншого боку, високий рівень правової культури є чітким кластером обмеження свавілля державної влади та забезпечення дотримання принципу верховенства права. Правова культура є відображенням легітимності державної влади в очах громадян. Вона, через генерацію потреб суспільства, впливає на якість законодавства через правову доктрину та громадську правосвідомість й соціально значущу поведінку.

Як зазначає С. І. Максимов «…права людини, не будучи чимось абсолютним та необмеженим, виникають незалежно від юридичних установлень і лише визнаються в законодавстві (в широкому сенсі) як вираз моральної гідності людини. Вони спрямовані на утримання найважливіших цінностей людського життя й утвердження людини як найважливішої соціальної цінності, а їх визначення, обґрунтування та потребують додаткових досліджень у цій сфері [4, с. 116]».

Проте, характер співвідношення держави і правової культури варіюється залежно від типу правової системи. У романо-германській традиції домінує позитивістське розуміння права як форми вираження державної волі. Англосаксонська традиція, з її акцентом на судовому прецеденті, формує правову культуру, яка розглядає державу як підпорядковану правовим принципам. А у традиційних правових системах співвідношення ускладнюється впливом релігійних і звичаєвих норм, що можуть конкурувати з державно-правовими регуляторами.

Проте, в умовах глобалізації та розвитку інформаційного суспільства спостерігаються нові тенденції у співвідношенні держави, культури та правової культури.

Так формування глобальних стандартів прав людини, міжнародних правових режимів, що обмежують державний суверенітет, зумовлюють транснаціоналізацію правової культури, що отримує вираження у виході правових цінностей, норм, інституцій та практик за межі національних правових систем, їх поширення, взаємопроникнення та конвергенцію на міжнародному та глобальному рівнях.

Як вірно зазначав П. М. Рабінович «…міжнародні стандарти прав людини – це закріплені у міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні (для певних міжнародних об'єднань держав) принципи та норми, які за посередництвом вельми абстрактних, здебільшого оціночних, терміно-понять фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст і/чи обсяг прав людини, зумовлювані досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного або політичного характеру» [9, с. 24].

Зазначені процеси характеризуються плюралізацією культурних впливів, коли сучасна держава функціонує в умовах мультикультуралізму, що ускладнює формування єдиної правової культури та зростанні ролі громадянського суспільства, а неурядові організації, професійні спільноти стають самостійними суб'єктами правокультурного розвитку поряд із державою.

Іншою, але невід'ємною характеристикою сучасних процесів взаємозв'язку держави, культури та правової культури є – цифрова трансформація.

Як зазначає М. Міхровська, «…планомірність та послідовність втілення всіх етапів адміністративної реформи не тільки покращать та спростять щоденне «спілкування» між громадянами та державою, але й наблизять Україну за рівнем розвитку у сфері цифровізації до найбільш розвинутих країн, що є безперечним позитивним аспектом у формуванні міжнародного іміджу нашої держави» [5, с. 119].

Саме вона є одним з основоположних факторів, який зумовлює модернізацію держави із урахуванням особливостей впливу нових форм правової комунікації, електронного урядування та демократії, що трансформують традиційні моделі взаємодії держави і громадянина. Цифрова трансформація створює нові патерни взаємодії, у найширшому форматі їх можливих конектів, між індивідом, між індивідами у суспільстві та між індивідами та державою.

Висновки. Проведене дослідження вказує, що співвідношення держави і культури має характер діалектичної взаємообумовленості. Культура забезпечує ціннісне підґрунтя державності, тоді як держава інституціоналізує прийнятні форми комунікації у правовідповідній площині та забезпечує їх втілення у життя.

В свою чергу, співвідношення держави і правової культури є відображенням загального зв'язку держави та культури у специфічній нормативно-регулятивній сфері. Правова культура постає одночасно як продукт державно-правового розвитку і як чинник, що визначає якість державно-правових інституцій, рівень законності та захищеності прав людини.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується новими тенденціями у співвідношенні держави, культури та правової культури, а саме: транснаціоналізацією правових цінностей, плюралізацією культурних впливів, зростанням ролі громадянського суспільства та цифровою трансформацією моделей взаємодії держави і громадянина.

Розуміння цих складних взаємозв'язків має не лише теоретичне, а й практичне значення для формування ефективної правової політики, спрямованої на розбудову сучасної держави та забезпечення сталого розвитку обізнаного у інформаційній сфері громадянського суспільства.

Використана література:

1. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження ЮНЕСКО від 20.10.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text (дата звернення: 05.07. 2026)

 ISSN 3083-5836 (PRINT), ISSN 3083-5844 (ONLINE)

2. Крестовська Н. М., Головченко М. Ф. Естетичний образ сучасної держави. Право і суспільство. 2021. № 4. С. 12-19. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/4_2021/4.pdf (дата звернення: 04.07. 2026)
3. Люльов О. В. Маркетинговий підхід до формування іміджу країни: основні детермінанти впливу та драйвери покращення макроекономічної стабільності. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2017. № 2. С. 47-56. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b9582994-8454-497c-866b-eb6e0b920fc7/content (дата звернення: 06.07. 2026)
4. Максимов С. І. Універсальність прав людини. Філософія права і загальна теорія права. 2013. № 1. С.110-117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filpr_2013_1_12 (дата звернення: 06.07. 2026)
5. Міхровська М. Цифрова трансформація держави як новий етап адміністративної реформи. Юридичний вісник. № 3. 2021. С. 119-127. DOI https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.2193 (дата звернення: 05.07. 2026)
6. Павлова Т. О. Сучасна держава та інформаційне суспільство: поняття та співвідношення. Електронний архів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. 2021. URL: https://eprints.cdu.edu.ua/4365/1/58-chap0907.pdf (дата звернення: 05.07. 2026)
7. Попадинець Г. О. Правосвідомість і правова культура як чинники становлення громадянського суспільства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Сер. Юридичні науки. 2016. № 850. С. 421–426. URL: https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5764/vnulpurn201685064.pdf (дата звернення: 07.07. 2026)
8. Про культуру. Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text (дата звернення: 05.07. 2026)
9. Рабінович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України № 1 (84). 2016. С. 19-29. URL: https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-19-29.pdf (дата звернення: 07.07. 2026)

References:

1. UNESCO. (2005). Konventsiia pro okhoronu ta zaokhochennia rozmaittia form kulturnoho samovyrazhennia YuNESKO vid 20.10.2005. [*Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions* (October 20, 2005)]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008#Text
2. Krestovska, N. M., & Holovchenko, M. F. (2021). Estetychnyi obraz suchasnoi derzhavy [The aesthetic image of the modern state]. *Pravo i suspilstvo*, 4, 12–19. [in Ukrainian]. Retrieved from https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/4_2021/4.pdf
3. Liulov, O. V. (2017). Marketynhovyi pidkhid do formuvannia imidzhu krainy: osnovni determinanty vplyvu ta draivery pokrashchennia makroekonomichnoi stabilnosti [Marketing approach to country image formation: Main determinants of influence and drivers for improving macroeconomic stability]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia Ekonomika*, 2, 47–56. [in Ukrainian]. Retrieved from https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b9582994-8454-497c-866b-eb6e0b920fc7/content
4. Maksymov, S. I. (2013). Universalnist prav liudyny [Universality of human rights]. *Filosofiia prava i zahalna teoriia prava*, 1, 110–117. [in Ukrainian]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/filpr_2013_1_12
5. Mikhrovska, M. (2021). Tsyfrova transformatsiia derzhavy yak novyi etap administratyvnoi reformy [Digital transformation of the state as a new stage of administrative reform]. *Yurydychnyi visnyk*, 3, 119–127. Retrieved July from https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.2193 [in Ukrainian].
6. Pavlova, T. O. (2021). Suchasna derzhava ta informatsiine suspilstvo: poniattia ta spivvidnoshennia [Modern state and information society: Concept and correlation]. *Elektronnyi arkhiv Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I. I. Mechnykova*. Retrieved from https://eprints.cdu.edu.ua/4365/1/58-chap0907.pdf [in Ukrainian].
7. Popadynets, H. O. (2016). Pravosvidomist i pravova kultura yak chynnyky stanovlennia hromadianskoho suspilstva [Legal consciousness and legal culture as factors in the formation of civil society]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Seriia Yurydychni nauky*, 850, 421–426. [in Ukrainian]. Retrieved from https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/aug/5764/vnulpurn201685064.pdf
8. Pro kulturu. Zakon Ukrainy vid 14.12.2010 № 2778-VI. [*On Culture*: Law of Ukraine No. 2778-VI (December 14, 2010)]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text

9. Rabinovych, P. M. (2016). Mizhnarodni standarty prav liudyny: vlastyvosti, zahalne poniattia, klasyfikatsiia [International human rights standards: Characteristics, general concept, and classification]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*, 1(84), 19–29. [in Ukrainian]. Retrieved from https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-19-29.pdf

Makarov I. M. State and culture: the dialectics of their interrelationship

This article examines the theoretical and legal foundations of the relationship between the state and culture as mutually conditioned social phenomena that determine the patterns of societal development and the formation of modern statehood.

It is argued that culture is not merely an aggregate of material and spiritual values but also a universal environment for the formation of social institutions, legal traditions, and models of social interaction. At the same time, the state serves as an important institutional mechanism for ensuring the preservation, development, and transmission of cultural values by creating the normative, organizational, and legal conditions for the functioning of the cultural sphere. The article reveals the genetic, functional, and structural aspects of the relationship between the state and culture and analyzes the main scholarly approaches to their correlation, among which the etatist, culture-centric, and dialectical concepts are distinguished.

Particular attention is devoted to legal culture as a specialized subsystem of general culture that characterizes the level of development of legal consciousness, legal thinking, juridical values, legal behavior, and the quality of law-making and law-enforcement activities. It is established that the interaction between the state and legal culture is bidirectional: the state, through law-making, law enforcement, the system of legal education, and legal policy, shapes the foundations of legal-cultural development, while a high level of legal culture ensures the legitimacy of state power, strengthens the principle of the rule of law, limits the arbitrariness of public authority, and enhances the effectiveness of the state mechanism.

The article analyzes contemporary trends in the development of relations among the state, culture, and legal culture under conditions of globalization and digital transformation. It is argued that the transnationalization of legal values, the pluralization of cultural influences, the growing role of civil society, the development of digital technologies, e-governance, and new forms of legal communication drive the modernization of models of state–society interaction and necessitate a rethinking of traditional theoretical and legal approaches to the correlation of the state, culture, and legal culture.

Key words: *rule of law, civil society, state, state power, state-building, culture, legal culture, legal policy, legal consciousness, digital transformation.*

Дата першого надходження статті до видання: 20.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 04.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.09.2026